

Historia Towarzystwa Miłośników Piękna i Zabytków Konstancina

Czesława Gasik

Towarzystwo Miłośników Piękna i Zabytków Konstancina im. Stefana Żeromskiego powstało w 1988 roku* jako kontynuacja tradycji sięgającej Towarzystwa Ulepszonych Miejscowości Letniczych z 1900 roku. Założycielami Towarzystwa było wielu znakomitych mieszkańców Konstancina, wśród nich Monika Żeromska, córka pisarza, która została honorowym prezesem Towarzystwa.

Celem nadrzędnym działalności Towarzystwa jest zachowanie niepowtarzalnego charakteru i funkcji uzdrowskiej Konstancina-Jeziorny oraz jego dziedzictwa kulturowego. A zatem ochrona środowiska przyrodniczego i walorów balneologicznych, ochrona zabytkowej architektury oraz pamięć o Tych, którym Konstancin zawdzięcza swoją bogatą przeszłość są przedmiotem działalności Towarzystwa.

Z inicjatywy Towarzystwa powstał herb Konstancina-Jeziorny, autorstwa artysty plastyka, Juliana Henisza, zatwierdzony przez Polskie Towarzystwo Heraldyczne i przekazany władzom samorządowym.

Logo Towarzystwa zaprojektowała Małgorzata Kuźmińska, absolwentka ASP, mieszkanka Konstancina.

W pierwszym okresie działalności największym osiągnięciem Towarzystwa było wpisanie do Rejestru Zabytków 28.02.1990 Konstancina jako dobra kultury w zakresie układu urbanistycznego i zespołu architektonicznego.

Towarzystwo zainauguowało w 1990 roku i zorganizowało pierwsze obchody Dni Konstancina z sesją historyczną, występami artystycznymi, pokazami filmów i konkursami wiedzy o naszym mieście.

Zorganizowało pod patronatem prof. Tadeusza Dominika, plener malarski o tematyce konstancińskiej, z udziałem artystów malarzy, w tym malujących ustami i stopami, i studentów ASP, zakończony aukcją obrazów.

Towarzystwo zainicjowało i organizowało w Konstancinie pierwsze wigilie dla osób samotnych.

Było organizatorem uroczystości patriotycznych z okazji 3-go maja i 11 listopada z występami artystycznymi oraz czwartkowych spotkań dla mieszkańców w siedzibie Towarzystwa przy ul. KRN 20.

Towarzystwo zajęło stanowisko w obronie nosicieli wirusa HIV i pozostawienia ich, wbrew protestom, w Konstancinie-Jeziornie /przy ulicy Granicznej/, jako pierwszej miejscowości w Polsce. Zorganizowało wtedy dla mieszkańców merytoryczną konferencję z udziałem wybitnych specjalistów medycyny w tej dziedzinie, poświęconą AIDS i jego zagrożeniom, zwanego wtedy „dżumą” XX wieku.

W 1995 roku, w 70-tą rocznicę śmierci Stefana Żeromskiego, Towarzystwo zorganizowało dla uczniów szkół podstawowych konkurs wiedzy o życiu i twórczości pisarza i dla licealistów konkurs literacki, którym przewodniczyła Monika Żeromska.

Wytyczona została wtedy trasa „Szlakiem spacerów Stefana Żeromskiego”.

Na 100-lecie Konstancina, w 1997 r. Towarzystwo zainicjowało i było organizatorem konkursów „Nasze miasto w kwiatach”, pod patronatem dyrektora Ogrodu Botanicznego PAN w Powsinie, zakończonych nagrodami.

Towarzystwo zorganizowało dla mieszkańców cykl wykładów poświęconych kulturze i sztuce Orientu, pod patronatem prof. Tadeusza Majdy.

W 2005 roku, w 140 rocznicę urodzin i 80 rocznicę śmierci Stefana Żeromskiego, wspólnie z Fundacją na Rzecz Utrzymania Spuścizny po Stefanie Żeromskim i Instytutem Badań Literackich PAN, zorganizowano w Warszawie i Konstancinie, sesję naukową „Żeromski nasz współczesny” wraz z publikacją prasową i wieczorem wspomnień poświęconym Annie i Monice Żeromskim z udziałem poety Tadeusza Różewicza, prof. Barbary Skargi, prof. Aliny Kowalczykowej.

W latach 2006-2007 odbył się cykl spotkań o tematyce: Klimaty, dawnego Konstancina, Dawni posesjonaci

konstancińscy, Konstancin jak za dawnych lat, autorstwa Tadeusza Świątko.

Lata 2008 – 2009 Towarzystwo poświęciło ludziom Konstancina-Jeziorny, którzy zostawili tu swój ślad. Wspominaliśmy pisarzy, artystów m. innymi Stefana Żeromskiego, Leopolda Buczkowskiego, Jerzego Zawieyskiego, Wacława Gąsiorowskiego i innych.

Wśród ludzi służby zdrowia: prof. Mariana Weissa, Lady Ryder of Warsaw, prof. Stanisława Rudnickiego, dr Stefanię Zielińską i innych lekarzy, którzy tworzyli szpitale rehabilitacji w Konstancinie Jeziornie, przywracając chorym zdrowie, wiarę w sens życia oraz lekarzy, którzy służyli naszym mieszkańcom.

Specjalne wspomnienia poświęciliśmy Monice Żeromskiej w piątą i dziesiątą rocznicę Jej śmierci oraz Wacławowi Gąsiorowskiemu, pisarzowi i sołtysowi Konstancina, w jego 70-tą rocznicę śmierci.

Towarzystwo zainicjowało, obchodzone corocznie w listopadzie, „Zaduszki Konstancińskie” – wieczory wspomnień o tych, którzy odeszli, członkach Towarzystwa, mieszkańcach i miłośnikach Konstancina-Jeziorny, którzy na trwałe wpisali się w historię naszego miasta.

Począwszy od 2008 roku Towarzystwo jest współorganizatorem razem z Klubem Inicjatyw Obywatelskich, Urzędem Miasta i Gminy i Konstancińskim Domem Kultury „Festiwalu Otwarte Ogrody w Uzdrowisku Konstancin”, dwukrotnie obchodzonego w ramach Europejskich Dni Kultury.

Towarzystwo w 2010 roku, w 70 rocznicę mordu katyńskiego, z inicjatywy Hanny Gutkowskiej, było wnioskodawcą budowy pomnika „Katyń – ocalić od zapomnienia”, poświęconego 11 mieszkańcom Konstancina-Jeziorny, zamordowanym w Katyniu, Ostaszkwie i Miednoje.

Towarzystwo jest współtwórcą, razem z Klubem Historii Konstancina-Jeziorny i Konstancińskim Domem Kultury, Muzeum Wirtualnego Konstancina-Jeziorny.

Jest również inicjatorem utworzenia muzeum - willi konstancińskiej w Kamilinie, przy ul. Piłsudskiego.

Towarzystwo pośredniczyło w przekazaniu przez dr Andrzeja Śledzińskiego na rzecz Konstancina-Jeziorny kolekcji wycinanek, których kolebką jest Jeziorna. Za ten dar Towarzystwo przyznało darczyńcy Honorowe Członkostwo.

Wobec zagrożenia dla Muzeum Papiernictwa związanego z likwidacją Fabryki Papieru w Mirkowie, Towarzystwo wystąpiło do władz Samorządowych naszej Gminy o ewentualne zabezpieczenie eksponatów na rzecz Konstancina-Jeziorny, co w połączeniu z kolekcją wycinanek mogłoby stanowić w przyszłości unikalne zbiory w Polsce, a nawet w Europie.

Towarzystwo od momentu powstania współpracuje z Mazowieckim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, władzami Samorządowymi Gminy Konstancin-Jeziorna i Powiatu Piaseczyńskiego w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego naszego miasta i gminy.

- organizuje z udziałem Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków konferencje poświęcone zabytkom Konstancina i ich ochronie,
- członkowie Towarzystwa uczestniczą w procesie wpisu do rejestru zabytków i objęciu opieką konserwatorską zagrożonych zniszczeniem willi konstancińskich,
- z wniosku Towarzystwa został powołany Społeczny Opiekun Zabytków, historyk sztuki Piotr Nowicki,

Towarzystwo protestowało przeciwko dewastacji i burzeniu zabytkowych willi Julisina, Brzozy. Jezioranki i innych poprzez organizowanie konferencji prasowych i występowanie jako strona w postępowaniach administracyjnych i sądowych.

Towarzystwo jest inicjatorem powołania Powiatowego Forum Ochrony Zabytków oraz współorganizatorem, od 2009 roku, powiatowych konferencji poświęconych ochronie zabytków powiatu piaseczyńskiego.

Z wniosku Towarzystwa zostały wpisane do Rejestru Zabytków i objęte ochroną konserwatorską:

- wspomniany wyżej w 1990 r. Konstancin-Jeziorna jako układ urbanistyczny i zespół architektoniczny,
- w latach 2008 i 2009 - 10 zabytkowych willi
- w dniu 22.04. 2013 r. zespół budowlany tzw. papierni dolnej wraz z otoczeniem, obejmujący 13 zabytkowych

obiektów Fabryki Papieru w Mirkowie.

- trwa postępowanie w sprawie wpisu układu urbanistycznego osiedla robotniczego w Mirkowie.

Towarzystwo wielokrotnie występowało w obronie statusu uzdrowiskowego Konstancina – Jeziorny organizując spotkania, konferencje prasowe bądź występując do odpowiednich władz:

- w sprawie utrzymania strefy ochrony uzdrowiskowej w tymczasowym statucie uzdrowiska,
- przeciw likwidacji zakładów lecznictwa i zamianie ich w hotele i restauracje np. Konstancja,
- w sprawie zachowania Uzdrowiska Konstancin w grupie uzdrowisk narodowych,
- za przejęciem spółki „Uzdrowisko Konstancin Zdrój” Sp.zoo przez Samorząd Województwa Mazowieckiego,

- w procesie prywatyzacji przeciw, naszym zdaniem, zaniżonej wycenie majątku Uzdrowiska Konstancin-Zdrój” Sp.z o o, wspólnie z władzami Samorządowymi Powiatu i Gminy Konstancina-Jeziorny.

- Towarzystwo popiera przedstawione przez władze spółki plany rozwoju bazy uzdrowiskowej, przyrodoleczniczej, kardiologicznej i neurologicznej gwarantowane w umowie prywatyzacyjnej i oczekuje na ich realizację.

Towarzystwo czynnie uczestniczy w życiu miasta i gminy współpracując z władzami samorządowymi w zakresie:

- opiniowania planów zagospodarowania przestrzennego, zwłaszcza strefy A uzdrowiskowej i terenów przyległych oraz strefy centrum,

- przeciwko nadmiernej urbanizacji miasta i gminy będącej zagrożeniem dla funkcji uzdrowiskowej Konstancina-Jeziorny między innymi planom budowy osiedla na terenach cegielni chylickiej, wielokondygnacyjnej, deweloperskiej zabudowie mieszkaniowej,

- w sprawie reklam i ogrodzeń adekwatnych do środowiska przyrodniczego i statusu uzdrowiska Konstancina-Jeziorny,

- w sprawie ruchu tranzytowego przez Konstancin-Jeziornę,

- wspólnie z innymi lokalnymi stowarzyszeniami, przeciw budowie i funkcjonowaniu wytwórni mas bitumicznych w strefie C ochrony uzdrowiskowej. Obecnie, w ramach „Razem dla Uzdrowiska”, przeciwko ruchowi tranzytowemu tirów w obrębie uzdrowiska i ponownym zmianom ograniczenia stref uzdrowiskowych .

Towarzystwo współpracuje z Władzami Samorządowymi Powiatu Piaseczyńskiego w zakresie utrzymania i dalszego rozwoju uzdrowiska Konstancina-Jeziorny oraz w sferze ochrony zabytków.

Z wniosku Władz Samorządowych Powiatu Piaseczyńskiego, w 2012 r. Towarzystwo otrzymało, od ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, honorową odznakę „Zasłużony dla kultury polskiej, a jego aktywni członkowie odznakę „Za opiekę nad zabytkami”.

W 2008 r. Towarzystwo było nominowane wśród 12 stowarzyszeń krajowych i polonijnych do szaczonej nagrody im. prof. Aleksandra Geysztora, uroczyste wręczenie w Zamku Królewskim w Warszawie.

Towarzystwo jest laureatem, wspólnie z Klubem Inicjatyw Obywatelskich, nagrody Powiatu Piaseczyńskiego w dziedzinie upowszechniania i ochrony kultury, za najciekawsze wydarzenie okolicznościowe – II Festiwal Otwarte Ogrody w Uzdrowisku Konstancin, obchodzone w 2009 roku w ramach „Powiat Piaseczyński stolicą Kulturalną Mazowsza”

Przyznanie tytułu „Wolontariusza Roku 2011” Prezes dr Czesławie Gasik, Towarzystwo przyjmuje jako wyraz uznania dla Jej działalności w Towarzystwie.

Towarzystwo ustanowiło Honorowe Członkostwo i Honorową Odznakę dla osób zasłużonych dla Towarzystwa i Konstancina-Jeziorny.

W okresie 25-lecia Towarzystwo wydało:

- Zbiór pocztówek „Dawny i współczesny Konstancin” pod redakcją Tadeusza Świątka

- „Żeromski nasz współczesny” publikacja prasowa pod redakcją prof. Aliny Kowalczykowej i Małgorzaty Zdrojewskiej

- „Konstancie Uzdrowisko Towarzystwo” - Tadeusza Świątka i dr Czesławy Gasik

- „Wacław Gąsiorowski-pisarz sołtys Konstancina” dr Hanny Winogrodzkiej – Szaflik
- Okolicznościowe „Kroniki Towarzystwa” we współpracy ze Zbigniewem Krakowiakiem /XX lat Towarzystwa, Zabytki Konstancina-Jeziorny, Działalność Towarzystwa 2008-2012, 100 lat kościoła p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Konstancinie
- „O Papierni w Jeziornie” - dr Hanny Winogrodzkiej – Szaflik
- Ważne wydarzenia w Towarzystwie 1988-2013

Prezes Towarzystwa
dr med. Czesława Gasik

* Zebranie założycielskie Towarzystwa odbyło się 22.06.1988 roku.